

BARÁTOSI MIRCSE JÁNOS EMLÉKE.

Barátosi Mircse János történetbuvár, a magyar történelmi társulat tiszteleti s több tudományos társulat levelező tagja, Ferencz József- és a vaskorona-rend lovagja s lapunk munkatársa f. é. január 21-ikén élte 49-dik évében, Velenczében, hol 17 év óta mint a Magy. Tudom. Akadémia levéltári kutatója állandóan lakott szívszélhűdésben hirtelen elhunyt. Sokan gyászolják őt. — E gyászból mi is kivesszük részünket. Megemlékezünk a férfiről, ki munkatársunk és barátunk vala, s ki azáltal, hogy nagybecsű könyv- és kézirat-gyűjteményt hagyott hátra, melyet évek hosszú során át áldozatok és nélkülözések árán szerzett, elsőrendű bibliophiljeink közé emelkedett, s nekünk kétszeres jogczímet adott arra, hogy róla e helyütt megemlékezzünk.

Midőn halálának hirtelensége hozzánk érkezett, többen barátai közül úgy vélekedtünk, hogy a boldogult 17 évi velencei tartózkodása alatt mint szakférfiú és tanácsadó annyi szolgálatot tett a hazai történetírásnak és tudósoknak, hogy megérdemli hazánkfiától azt, hogy siremlékéről közadakozás útján gondoskodjanak. Elhatároztuk tehát, hogy szűkebb baráti körben gyűjtést rendezünk siremlékére s felhívjuk barátait, ismerőseit és tisztelőit az adakozásra. A felhívás, melylyel a gyűjtés megindítottuk s melyet itt mint necrologot egész terjedelmében lenyomatunk, így szolt: »Alírási felhívás Mircse János siremlékére:

»Mircse János történetbuvár hazánkfia a napokban Velenczében váratlanul elhunyt. A kik ismerték tudják, mit veszített benne hazánk s érzik az irt, melyet halála főleg a hazai kutatókra nézve Velenczében hagyni fog. Majdnem 20 évi itt tartózkodása alatt kivívta magának a legelőkelőbb olasz és osztrák-magyar körök becsülését és tiszteletét s kérdemelte mindazon

honfitársaink szeretetét, kiknek alkalmok volt vele személyesen érintkezni. Becsületet szerzett a magyar névnek idegen földön. Kiváló személyes tulajdonai széles összeköttetéseket biztosítottak számára, melyeket ő a hazai történetírás érdekében honfitársai javára haszonnal értékesített. A kik hazánkfiái közül felkeresték, mind tapasztalták lekötelező szivességét. Készséggel szolgált tanácscsal, útbaigazítással s ajánló levéllel mindenkinek a ki hozzá fordult.

Főleg pedig a kutatóknak és a hazai történetírásnak tett fontos szolgálatokat. Mint lelkes történetbuvár évek hosszú során át fáradhatatlanul kutatott a velencei gazdag levéltárakban, melyeket nálánál jobban senki sem ismert. Kutatásai a hazai történetírást sok ismeretlen adalékkal gazdagították. Nagy terjedelmű oklevél-másolatai (az Akadémia birtokában) a hazai történet több korszakára vetnek világot. A kik vele a velencei levéltárakban találkoztak, azok tudják, mit birt és veszített benne a hazai történetírás. Ezek nem felejtik azon szolgálatokat, melyeket nekik kutatásaikban tett. Halála széles körökben kelt részvétet, temetésén részt vett a velencei olasz intelligentiának s az osztrák coloniának színe java.

Most ott fekszik a velencei temetőben. Sirját nem jelöli emlék. Ennek előállításán a velencei osztrák-magyar colonia áldozatkészsége most fáradozik. Csatlakozzunk mi is hozzá s tegyük adakozásainkkal lehetővé, hogy a felállítandó emlék az elhunytak érdemeihez méltó legyen. A tudós emlékét az utókor számára megfogják őrizni hátrahagyott tudományos dolgozatai s nagybecsű oklevélmásolatai, de a férfit, ki mint történetbuvár, hazafi és emberbarát évek hosszú során át idegen földön a hazai culturát egész lelkesedéssel szolgálta, megérdemli, hogy fejfájáról azok gondoskodjanak, kik működését leginkább ismerték s kikhez ő legközelebb állott. Az a jelteten sírdomb a velencei temetőben hazánkfiait emlékezteti első sorban Virgil azon szavaira: »Et tumulum facite et tumulo superaddite carmen.«

Ezen indokokból alulirottak, mint az elhunytak barátjai, hazafiai kötelességet vélnek teljesíteni, midőn a jelen felhívással, (mely első sorban a fővárosi irói és tudományos köröknek van szánva,) felkéri Mircse János jóakaróit, barátait, ismerőseit s tisztelőit, hogy felállítandó síremlékére adakozni sziveskedjenek.

A begyülemelő pénz báró Pilat osztrák-magyar főkonsulnak fog Velenczébe küldetni s a fővárosi napilapokban nyilvánosan nyugtáztatni. Budapest, 1883. január 3-án. Fraknoi Vilmos, Szilágyi Sándor, Beöthy Zsolt, György Endre, Óváry Lipót, Csonatosi János.«

Ezen felhívásra összesen 263 forint gyűlt össze, melyet a Magy. Tudom. Akadémia, a magy. történelmi és régészeti társulatok tagjai, a Nemzeti Múzeum, az egyetemi és akadémiai könyvtárak, valamint az országos levéltár tisztviselői és az elhunynak fővárosi barátjai irtak alá. Ez összeget báró Pilát Frigyes velencei osztrák-magyar főkonsul ő Meltóságának az aláírási iv kikíséretében oly kéréssel küldöttük el, hogy az ivet Mircse János bánatos özvegyének emlékül átnyujtani, a pénzen pedig elhunyt barátunknak siremléket csináltatni sziveskedjék, melyre közös megállapodás szerint a következő felírást magyar és olasz nyelven vésetni kértük :

Barátosi Mircse Jánosnak

A fáradhatatlan történetbuvárnak

Ferencz József és a vaskorona-rend lovagjának

Emelték magyarországi barátjai!

Megbízásunkat br. Pilát úr legnagyobb előzékenységgel teljesítette, az ő lekötelező közvetítésének köszönjük, hogy a tervezett siremlék ma már a velencei campo santónak egyik dísze. Fogadják ezen mű létrehozásáért a nemeslelkű adakozók Mircse János özvegye, valamint a gyűjtést rendező-bizottság hálás köszönetét; az emléket pedig ajánljuk a hazafiúi kegyelet oltalmába.

S most még valamit Mircse János könyv- és kéziratgyűjteményéről. Ezekről a Magyar Tudom. Akadémia 1883. évi Értesítőjében (2. sz. 33. l.) a következőket olvassuk: »Olvastatik Mircse János Velenczében elhunyt magyar történetbuvár végrendeletének következő pontja:

»Óhajtom, hogy nőm kéziratgyűjteményemet és könyvtáramat, ha csak lehetséges a Magyar Tudom. Akadémiánál vagy ennek közvetítése által értékesítse. Szeretném, hogy tetemes fáradsággal és pénzáldozattal szerzett gyűjteményeim, könyveim és kézírataimat illetőleg ne jusson idegenek kezébe, hanem kerüljenek hazánkba. Persze mindez az Akadémia bölcs belátásától függ, melynek ingyen is illetőleg ajándékuul óhajtottam volna

felajánlani fenti gyűjteményeimet, de tekintve nőm szegénységét és elhagyottságát, azt fájdalom nem tehetem.

Magától értetődik, hogy a kézirataimból és könyvtáramból kikerülő érték és összeg a nőmé; míg másrészt az árak megszabását mindezekre nézve az Akadémia nemes indulatára bízom, melynek mindig áldozatkész hű szolgája, igaz napszámosa voltam életemben.«

Az Akadémia méltányolva az elhunyt történetbuvár buzgó tevékenységét és végrendeletében nyilatkozó hazafias szándékát, fölhiyja a történelmi bizottságot, hogy Mircse János tudományos hagyatéka tárgyában megfelelően intézkedjék és az Akadémiának jelentést tegyen.«

Ezen határozat következtében Mircse özvegye férje hátrahagyott kéziratgyűjteményét, (mely nagyobbára olaszországi könyv- és levéltárakban eszközölt magyarországi vonatkozású másolatokból áll,) a velencei főkonsul közvetítésével egy nagy ládába csomagolva a Magy. Tud. Akadémiának megküldötte s örömmel constatáljuk, hogy az Akadémia történelmi bizottsága azt 1500 forint méltányos árért megvásárolta.

Hasonlóképen a velencei főkonsul közvetítésével küldte el Mircse özvegye az Akadémiának férje könyvtárát is, mely 4—5000 kötetből áll s kiváló ritkaságokban gazdag. A könyvgyűjtemény az egyetemi könyvtár helyiségében van letéteményezve s valószínűleg a fővárosi három nagy könyvtár fogja azt egymás közt méltányosan felosztva megvásárolni. A könyvek kiválogatása az illető könyvtárak részéről már megkezdődött, de az ügy lebonyolítása ősz előtt alig várható.

E nagybecsű könyvgyűjtemény fogja legméltóbban megőrizni Mircse János barátunk emlékét. Mi pedig, kik annak e sorokat szenteltük, nem fejezhetjük be közleményünket a nélkül, hogy báró Pilát velencei osztrák-magyar főkonsulnak azon nemes baráti jóindulatáért, melylyel elhunyt barátunk iránt életében és halálában viseltetett s azon meleg részvétért, melylyel ügyét halála után felkarolta — őszinte köszönetünket és elismerésünket ne tolmácsoljuk. Mi tudjuk mit tett ő Mircséért és családjáért. Midőn tehát e helyütt Mircséről megemlékezünk, meg kell emlékeznünk báró Pilátról is, ki elhunyt barátunk iránt tanusított szívessege által hazánkfiait hálára kötelezte maga iránt.